MASINĖS ŠAUDYNĖS: SAMPRATOS APIBRĖŽIMAS IR KVALIFIKAVIMAS

Jonė Ostrauskaitė

E. paštas: joostrauskaite@stud.mruni.eu

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

Kuratorius prof. dr. Henryk Malewski

E. paštas: malewski@mruni.eu

Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo akademija

DOI: 10.13165/MMS-25-03-01-29

Santrauka. Straipsnyje nagrinėjama teisinio masinių šaudynių apibrėžimo problema ir būtinybė atriboti šį reiškinį nuo kitų nusikalstamų veikų kaip nužudymas ar teroro aktas. Pagal pastaruųjų metų tarptautinę teismų praktiką ir kriminologinę literatūrą analizuojamos aukų sąvokos, vietos, motyvacijos ir subjektinės pusės reikšmės apibrėžiant masines šaudynes. Apžvelgiami kriminologinės masinių šaudynių sampratos aspektai, dėl kurių sunkiau vesti masinių šaudynių statistiką. Aptariama, kodėl dabartiniai teisės aktai neadaptuoti tokiems nusikaltimams ir kodėl būtina jų teisinė diferenciacija. Remiantis konkrečiais atvejais, pavyzdžiui, 2017 m. Las Vegaso šaudynėmis, siūloma atskira sąvoka „masinio susibūrimo vietos“ ir naujas požiūris į šaulio tyčią, kuri orientuota ne į ideologinius ar politinius tikslus, o į patį gyvybės atėmimo aktą ir aukų skaičių. Šis tyrimas siekia pagrįsti, kad masinės šaudynės turėtų būti laikomos savarankiška nusikalstama veika, kuriai dėl socialinės grėsmės ir specifinių požymių reikia atskiro teisinio reguliavimo ir tolesnių mokslinių tyrimų.

Reikšminiai žodžiai: masinės šaudynės, aktyvus šaulys, masinių šaudynių auka, masinio susibūrimo vieta, ekspresinė tyčia.

Įvadas

Temos aktualumas: 2023 metų Kalėdos Čekijoje buvo pažymėtos gedulo spalvomis, kai gruodžio 21-ąją šaulys surengė šaudynes Prahos centre esančiame Karolio universitete[1]. Keturiolika žuvusiųjų ir dar dvidešimt penki sužeisti pavertė šį išpuolį mirtiniausiu valstybės istorijoje. 2025 metų vasario penktoji tapo kruviniausių masinių šaudynių diena Švedijoje, kuomet po išpuolio Orebro miesto mokykloje šaulys nušovė 10 žmonių[2]. Šie išpuoliai tapo dar vienu įrodymu, kad daugelį metų masinės šaudynės buvusios gana išskirtinai Jungtinėms Amerikos Valstijoms būdingu reiškiniu pastarąjį dešimtmetį tampa vis dažnesnės ir Europoje.

Jungtinėse Amerikos Valstijose daugelį metų pro pirštus žiūrėta į masinių šaudynių problemą, kol ji tapo opia epidemija. Vien per pirmuosius tris 2025 metų mėnesius valstybėje įvyko 68 masinės šaudynės[3].

Nepaisant to, jog kol kas Europoje masinės šaudynės yra labiau pavieniai reiškiniai, pirmiausia reikia diferencijuoti ir holistiškai suprasti šį reiškinį, kad jis netaptų ir europiečių kasdienybe.

Tyrimo tikslas – užpildyti vieningos masinių šaudynių sampratos spragą Lietuvos jurisprudencijoje ir bendrinėje kalboje, pasiūlant tarptautine praktika ir konceptualumu pagrįstą apibrėžimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizavus masinių šaudynių sampratą tarptautiniuose dokumentuose, teisės aktuose, ir mokslinėje literatūroje apibrėžti pagrindinius sąvokos bruožus.

---

1 „Gunman Dead after Killing 14 at Prague's Charles University", *BBC News*, December 21, 2023. https://www.bbc.com/news/world-europe-67793962.

2 Johanna Chisholm, „Police Say 10 People Killed in Sweden School Campus Shooting", *BBC News*, February 5, 2025. https://www.bbc.com/news/articles/c79d52gpd02o.

3 Gun Violence Archive, „Mass Shootings in the U. S.", žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://www.gunviolencearchive.org/.

2. Aptarti teisinę sampratą, išskiriant masines šaudynes kaip atskirą nusikalstamą veiką.
3. Ištirti masinių šaudynių sampratos vartojimo problematiką tarptautiniame kontekste.
4. Pateikti vieningos masinių šaudynių sampratos formuluotę, pritaikomą teisinėje, mokslinėje ir bendrinėje kalbose.

Tyrimo metodika: mokslinės literatūros ir viešai prieinamų statistinių duomenų analizė, apibendrinimas ir sisteminimas. Tarptautinės teismų praktikos analizė.

1. Masinių šaudynių sampratos analizė

Nepaisant to, kad masinių šaudynių sąvoka plačiai vartojama viešojoje erdvėje ir žiniasklaidoje, iki šiol nesuformuluota vieninga, konceptualiai tiksli ir pasauliniu mastu vartojamų apibrėžimų tendencijas atitinkanti šio reiškinio sąvoka nei mokslinėje ir bendrinėje lietuvių kalbose, nei nacionalinėje teisės sistemoje.

Tokia terminologinė spraga lemia ne tik teorinių šio reiškinio tyrimų stagnaciją, bet ir sunkina jo teisinį kvalifikavimą. Todėl tikslinga standartizuoti sampratą, išskiriant pagrindinius kriterijus, leidžiančius diferencijuoti masines šaudynes nuo kitų smurtinių ar teroristinių veikų ir užtikrinti nuoseklų jų atpažinimą teisiniame ir moksliniame kontekstuose.

Tačiau verta pažymėti, kad vieningos masinių šaudynių sampratos trūkumas nėra vien Lietuvos problema, tai plačiai paplitęs reiškinys tarptautinėje praktikoje. Toks nevientisumas daro įtaką kriminalistinių tyrimų kokybei, viešosios politikos formavimui ir mokslinių duomenų analizės patikimumui. Vienas iš akivaizdžiausių vieningo apibrėžimo stokos padarinių – skiriasi statistiniai rodikliai apie masinių šaudynių mastą.

Pavyzdžiui, 2023 m. „Associated Press“ (AP), bendradarbiaudama su „USA Today“ ir Northeastern University, identifikavo 39 masines šaudynes (iš viso 41

masinė žmogžudystė)[4], o JAV Federalinis tyrimų biuras (FBI) užfiksavo 48 aktyvių šaulių atvejus[5]. Tuo pačiu laikotarpiu „Gun Violence Archive“ (GVA)[6] pranešė net apie 659 masines šaudynes, tačiau tik 40 jų priskirtos prie masinių žmogžudysčių. Tokie reikšmingi skirtumai kyla būtent dėl nevienodų apibrėžimų: vieni šaltiniai masines šaudynes fiksuoja tik esant bent keturiems žuvusiesiems, antri įtraukia ir sužeistuosius, treti atmeta įvykius, susijusius su organizuotu nusikalstamumu ar šeiminiais konfliktais.

Siekiant išvengti tokių statistinių diferenciacijų tampa itin svarbi vieninga, moksliškai pagrįsta masinių šaudynių sąvoka, kuri būtų taikoma tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmenimis.

1.1. Masinių šaudynių aukos apibrėžimas

Pirmasis kriterijus, kylantis iš paties termino „masinės šaudynės“, yra aukų skaičius. Dažniausiai mokslinėje literatūroje masinių šaudynių apibrėžimui taikoma trijų ir daugiau arba keturių ir daugiau aukų riba[7]. Vis dėlto čia iškyla esminė problema, kas laikytina auka? Ar ši sąvoka turėtų apimti tik žuvusiuosius, ar ir sužeistuosius bei dėl įvykio žalą patyrusius kitus asmenis?

Pavyzdžiui, „Gun Violence Archive“ prie aukų priskiria ir pašautus asmenis, o Schildkraut ir Elsass[8] įtraukia visus sužeistuosius, nors nepatikslina, kokie sužalojimai yra reikšmingi šiuo aspektu. Kyla klausimas, ar aukos apibrėžimas turėtų apsiriboti tik nuo šaunamojo ginklo sužeistais asmenimis, ar įtraukti ir tuos, kurie nukentėjo netiesiogiai, pavyzdžiui, bėgdami nuo šaudymo ar patirdami psichologinę traumą? Nors autoriai išsamiai šio klausimo neanalizuoja, galima pagrįstai

4 AP/USA TODAY/Northeastern University, „Mass Killings in the U. S.: A Collaborative Database“, 2024, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://projects.apnews.com/features/2023/mass-killings/index.html.

5 FBI, „Crime in the United States: 2023“, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://fbi.gov.

6 Gun Violence Archive, *supra note,* 3.

7 Jillian Peterson et al., „Epidemiology of Mass Shootings in the United States“, *Annual Review of Clinical Psychology* Volume 20, 2024. https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-clinpsy-081122-010256.

8 Jaclyn Schildkraut and H. J. Elsass, *Mass Shootings: Media, Myths, and Realities* (Praeger, 2016).

manyti, kad sužeistųjų sąvoka aprėpia ir asmenis, patyrusius žalą priežastiniu ryšiu su išpuoliu, nes vartojamas terminas „sužeistieji“, o ne tik „pašautieji“.

Formuluojant masinių šaudynių apibrėžimą tikslinga būtų įtraukti visus pašautus asmenis, nepaisant mirtingumo faktoriaus, kadangi toks vertinimas eliminuotų atsitiktinius veiksnius: netaiklų šaulį ar efektyvią medicininę pagalbą, kurie galėtų iškreipti statistiką.

Kitas aktualus klausimas, ar pats šaulys, jeigu jis sužeidžiamas ar žūsta įvykio metu, gali būti laikomas auka? Dauguma mokslinių šaltinių linkę jo nepriskirti prie aukų, tačiau „Gun Violence Archive“[9] į savo statistiką įtraukia ir žuvusius šaulius. Visgi metodologiškai ir morališkai pagrįsta būtų jo nepriskirti prie nukentėjusiųjų, kadangi tokia įtrauktis gali iškreipti duomenis, pavyzdžiui, padidinti aukų skaičių dėl savižudiškų šaulio ketinimų ar policijos taktikos.

Vis dėlto praktinė situacija gali skirtis, kartais šaulys dėl įvairių aplinkybių nesugeba įgyvendinti savo ketinimų. Tokiu atveju svarbi tampa ne tik padaryta žala, bet ir demonstratyvus elgesys, rodantis ketinimą įvykdyti masines šaudynes. Greene-Colozzi ir Silva[10] siūlo šią spragą užpildyti įtraukiant alternatyvią sąlygą: „nusikaltėlio demonstruojamas elgesys, įrodantis ketinimą įvykdyti masines šaudynes“.

Galiausiai verta atkreipti dėmesį į tai, kad kai kurie apibrėžimai masinių šaudynių faktui nepriskiria aukų kaip kriterijaus. Pavyzdžiui, Federalinis tyrimų biuras (FBI)[11] savo apibrėžime visai neakcentuoja aukų skaičiaus. Toks požiūris leidžia išvengti aukų sąvokos interpretavimo problemų ir orientuojasi į paties išpuolio faktą ir jo ketinimą, o ne tik į rezultatą. Tai, savo ruožtu, kuria nuoseklesnę ir universalesnę sampratą, mažiau priklausomą nuo atsitiktinių veiksnių.

9 Gun Violence Archive, *supra note,* 3.

10 Emily Ann Greene-Colozzi and Jason R. Silva, „Mass Outcome or Mass Intent? A Proposal for an Intent-Focused, No-Minimum Casualty Count Definition of Public Mass Shooting Incidents“, *Journal of Mass Violence Research* 1(2): 27–41, 2022.

11 FBI, *supra note,* 5.

Apibrėžiant masinių šaudynių sąvoką būtina atsižvelgti ir į aukų pasirinkimo motyvaciją, o tiksliau – nėra motyvacijos arba ji neapibrėžta. Atskiriant masines šaudynes nuo kitų ginkluoto smurto formų būtina, kad aukos būtų daugiausia tarpusavyje nesusiję asmenys, atsidūrę viešoje erdvėje[12]. Visgi toks kriterijus kelia dvi esmines metodologines problemas.

Pirma, ribotas atsitiktinumo kriterijus. Net jei susijusios tarpusavyje, tačiau tarpusavio ryšys nereikšmingas šaulio veiksmų motyvacijai, aukos vis tiek būtų eliminuojamos iš apibrėžimo. Tokia situacija dažnai pasitaiko realiose aplinkybėse, pavyzdžiui, mokyklinių šaudynių atvejais aukos dažnai yra bendraklasiai ar tos pačios ugdymo įstaigos bendruomenės nariai. Nors jų tarpusavio ryšys egzistuoja, jis nebūtinai yra šaulio veiksmų motyvacija.

Antra, potenciali aukų sąsaja su pačiu šauliu. Praktika rodo, jog daug šaulių renkasi specifines vietas (mokyklas ar universitetus), kurios jiems asmeniškai reikšmingos (pvz., buvę ar dabartiniai mokiniai). Tokiu atveju galima teigti, kad aukos pasirenkamos ne visiškai atsitiktinai, o remiantis simboliniu ar asmeniniu vertinimu, nors konkretus motyvas gali būti neaiškus. Šioje vietoje galimos įvairios interpretacijos, o tai sudaro prielaidas iškraipyti masinių šaudynių statistiką.

Šias dviprasmybes siūlo spręsti Greene-Colozzi ir Silva[13], pateikdami kriterijų, pagal kurį aukos turi būti pasirenkamos atsitiktinai arba pagal simbolinę vertę. Taip šaudynių motyvacijos analizė įgauna gilesnį ir platesnį kontekstą, leidžiantį tiksliau atskirti masines šaudynes nuo kitų ginkluoto smurto aktų.

Vienas iš galimų sprendimų – išskirti šaudynes universitetuose, kolegijose ir bendrojo lavinimo mokyklose kaip atskirą reiškinį, nepriskiriamą prie bendrosios masinių šaudynių kategorijos[14]. Toks skirstymas sumažintų statistinių paklai-

12 „Law Enforcement Training Materials. Advanced Law Enforcement Rapid Response Training“, ALERRT, 2025, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://www.fletc.gov/external/advanced-law-enforcement-rapid-response-training-alerrt

13 Greene-Colozzi and Silva, *supra note,* 10.

14 Robin M. Kowalski et al., „K-12, college/university, and mass shootings: similarities and differences“, *The Journal of Social Psychology* Volume 161, Issue 6 (2021): 753-778. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00224545.2021.1900047.

dų riziką, ypač susijusią su atsitiktinės aukos sampratos taikymu netinkamame kontekste. Tačiau toks sprendimas kelia ir tam tikrų dilemų būtent dėl to, kad šaudynės švietimo įstaigose dažnai atitinka daugelį masinių šaudynių požymių, jų eliminavimas iš bendros kategorijos dėl specifinės vietos gali būti traktuojamas kaip dirbtinis ir nenuoseklus apibrėžimas. Vadinasi, statistinis vieno lygmens tikslumas būtų pasiektas kito lygmens sąskaita.

Masinių šaudynių aukos sąvokos apibrėžimas kelia daugybę metodologinių ir konceptualių iššūkių, kuriuos būtina spręsti, siekiant nuoseklumo ir tikslumo tiek moksliniuose tyrimuose, tiek praktinėje statistikoje. Nors aukų skaičius dažnai laikomas esminiu kriterijumi, vien tik kiekybinis vertinimas neatskleidžia reiškinio kompleksiškumo. Reikšminga tampa ir tai, kas laikytina auka (tik pašauti ar ir netiesiogiai nukentėję asmenys). Be to, svarbūs ne tik faktinis sužeidimas ar žūtis, bet ir šaulio ketinimai, aukų pasirinkimo prasmė. Tikslingas apibrėžimas turėtų apimti tiek kiekybinius, tiek kokybinius aspektus, atribojant atsitiktinumus ir kitus *force majeure* kriterijus. Tik atsižvelgus į visus aspektus galima formuluoti tikslų, išsamų, universaliai taikomą masinių šaudynių apibrėžimą, kuris leistų išvengti interpretacinių ir statistinių netikslumų.

1.2. Masinių šaudynių apibrėžimas vietoje ir laike

Taip pat dažnai bandoma aiškiai apibrėžti masinių šaudynių reiškinį laiko ir vietos atžvilgiais. Dažniausiai literatūroje pasitaikantis trukmės kriterijus – 24 valandos. Vis dėlto toks ribojimas kelia dvi esmines problemas. Pirma, į masinių šaudynių apibrėžimą gali būti įtraukti ir dėl išpuolio įvykę veiksmai, kurie susiję priežastiniu ryšiu, pavyzdžiui, susišaudymas su teisėsaugos institucijomis. Antra, jei dėl tam tikrų logistinių veiksnių šaudynės išsitęstų ilgiau nei 24 valandas, jos galimai nebūtų priskirtos masinių šaudynių kategorijai, nepaisant to, kad atitiktų kitus esminius kriterijus. Nors antras variantas labiau teorinis ir praktikoje retesnis, jo visiškai atmesti nederėtų.

1 lentelė. Masinių šaudynių apibrėžimas laike

Šaltinis	Laiko kriterijus
ALERRT[15]	Nenurodytas
AP / USA TODAY / Northeastern University[16]	Bet kokios šaudynės per 24 val.
Everytown for Gun Safety[17]	Nenurodytas
FBI[18]	Nenurodytas
Greene-Colozzi & Silva[19]	Vienas arba daugiau įvykių per 24 val.
Gun Violence Archive[20]	Vienas įvykis tuo pačiu metu
Mother Jones[21]	Vienas įvykis
Schildkraut & Elsass[22]	Vienas įvykis per 24 val.
Stanford Geospatial Center[23]	Per 24 val.
The Violence Project[24]	Vienas įvykis
The Washington Post[25]	Nenurodytas

Šaltinis: Sudaryta pagal Peterson, J. K., Densley, J. A., Hauf, M., & Moldenhauer, J. (2023). Epidemiology of mass shootings in the United States. Annual Review of Clinical Psychology, 19, 111–134

Kaip matyti 1 lentelėje, apibrėžiant masines šaudynes laiko aspektu požymiai varijuoja. Todėl klasifikuojant veiklą kaip masines šaudynes svarbus lankstus požiūris. Atitikti kitus kriterijus – aukų skaičių ar šaulio motyvaciją – kur kas svarbiau sampratai nei formalūs trukmės skirtumai, kuriuos dažnai lemia išorinės aplinkybės. Moksliniuose darbuose dažnai laiko apibrėžimą keičia mintis, jog tai

15 ALERRT, *Active S*hooter Data. Advanced Law Enforcement Rapid Response Training, 2023.

16 AP/USA TODAY/Northeastern University, supr*a note,* 4.

17 *Ibid*.

18 FBI, supr*a note,* 5.

19 Greene-Colozzi and Silva, *supra note,* 10.

20 Gun Violence Archive, *supr*a note, 3.

21 Mark Follman, Gavin Aronsen, and Deanna Pan, „US Mass Shootings, 1982–2025: Data From Mother Jones' Investigation", Mother Jones, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://www.motherjones.com/politics/2012/12/mass-shootings-mother-jones-full-data.

22 Schildkraut and Elsass, *supra* note, 8.

23 Stanford Geospatial Center, „Mass Shootings in America", 2016, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://swap.stanford.edu/was/20161202200317/http:/library.stanford.edu/projects/mass-shootings-america.

24 The Violence Project, „Mass Shooter database", 2024, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://www.theviolenceproject.org/mass-shooter-database/

25 The Washington Post, „Mass Shootings in the U. S.", 2025, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://www.washingtonpost.com/nation/interactive/mass-shootings/.

vienas tęstinis įvykis, o ne keli atskiri incidentai.

Vietos apibrėžimo kontekste dažniausiai akcentuojama viešoji erdvė, tačiau dažnai neapibrėžiama, ar šaudynės turi įvykti vienoje konkrečioje vietoje, ar gali apimti kelias. Tad šiuo atveju tinkamu orientyru gali tapti „Gun Violence Archive“ (GVA) siūlomas apibrėžimas: „vienas įvykis, vykęs tuo pačiu metu ir toje pačioje vietovėje“.

Vis dėlto „Gun Violence Archive“[26] masinių šaudynių apibrėžimas taip pat kelia tam tikrų metodologinių iššūkių, ypač dėl neapibrėžtos vietovės kategorijos. Nors akademinėje literatūroje masinės šaudynės dažnai siejamos su viešosiomis erdvėmis, toks kriterijus eliminuotų įvykius, vykusius privačiose ar pusiau viešose vietose, pavyzdžiui, prekybos centruose ar mokyklose. Reprezentatyvus pavyzdys yra 2017 m. spalio 1 d. Las Vegaso ataka, kai Stephenas Craigas Paddockas išsinuomotame „Mandalay Bay“ kurorto ir kazino 32-ojo aukšto kambario pradėjo šaudyti į 22 tūkst. žmonių minią[27]. Nors pats šaulys buvo privačioje nuosavybėje, o renginys – uždaras festivalis, į kurį patekti buvo galima tik įsigijus bilietą, šis įvykis vis tiek laikomas vienomis didžiausių masinių šaudynių JAV istorijoje. Tai rodo, jog viešumo kriterijus neatliepia šiuolaikinių šaudynių kontekstų įvairovės.

Tokią dilemą išsprendžia pasiūlyti vietų, kuriose gali įvykti masinės šaudynės, apibrėžimai (pateikti 2 lentelėje).

26 Gun Violence Archive, *supra note,* 3.

27 Federal Bureau of Investigation, „Key Findings of the Behavioral Analysis Unit's Las Vegas Review Panel (LVRP)“, U. S. Department of Justice, 2019, https://vpc.org/wp-content/uploads/2022/03/Las-Vegas-FBI-final-behavioral-unit-report-2019.pdf.

2 lentelė. Masinio susibūrimo vietų klasifikacija

Kategorija	Aprašymas	Pavyzdžiai
Verslas (atviras pėsčiųjų srautui)	Privatūs objektai, kuriuose prekiaujama ar teikiamos paslaugos, yra kasdienis pėsčiųjų srautas	Restoranai, barai, parduotuvės, teatrai, renginių erdvės
Verslas (uždarytas pėsčiųjų srautui)	Komerciniai objektai, nėra kasdienio pėsčiųjų srauto	Gamyklos, sandėliai, biurai, logistikos centrai
Prekybos centrai (angl. *Malls*)	Verslo vietos su daugiau nei viena parduotuve po vienu stogu	Prekybos centrai
Švietimas (ikimokyklinis – 12 kl.)	Valstybinės ar privačios ugdymo įstaigos (nuo ikimokyklinio ugdymo iki 12 klasės)	Mokyklos, darželiai, gimnazijos
Aukštojo mokslo įstaigos (IHE)	Valstybinės ar privačios aukštojo mokslo įstaigos	Universitetai, kolegijos, profesinės mokyklos
Vyriausybiniai objektai (kariniai)	Objektai, priklausantys kariuomenei	Kariniai daliniai, bazės, oro uostai ir poligonai
Vyriausybiniai objektai (ne kariniai)	Objektai, priklausantys vietos, valstijos ar federalinei valdžiai (ne karinei)	Teismai, savivaldybių ir administraciniai pastatai
Sveikatos priežiūros įstaigos	Viešosios ar privačios sveikatos priežiūros įstaigos	Ligoninės, poliklinikos, greitosios pagalbos centrai
Maldos namai	Viešieji ar privatūs religiniai objektai, kuriuose vykdomos religinės veiklos incidento metu	Bažnyčios, mečetės, sinagogos, šventyklos
Atviros erdvės (angl. *Open Spaces*)	Viešos ar privačios, visiems prieinamos atviros vietos	Gatvės, parkai, automobilių stovėjimo aikštelės
Gyvenamosios vietos	Vieši ar privatūs gyvenamieji būstai	Daugiabučiai gyvenamieji namai

Šaltinis: Sudaryta pagal Federal Bureau of Investigation. (2024). Active Shooter Incidents in the United States in 2023 (p. 53).

Kaip matyti 2 lentelėje, teisinis masinių šaudynių vietos statusas (privati, viešoji ar valstybinė teritorija) neturi lemiamos reikšmės įvykio kvalifikavimui. Toks požiūris leidžia išvengti situacijos, kai tam tikros šaudynės būtų eliminuojamos iš statistinės analizės vien dėl vietos specifikos. Vis dėlto būtina pripažinti, kad lentelėje slypi semantinė problema: nors pateikta daug galimų šaudynių vietų ir efektyviai pašalinta viešosios rizikos nepripažinimo grėsmė, tokia klasifikacija netinka tiesioginei paties reiškinio sampratai. Dėl šios priežasties siūloma įvesti „masinio susibūrimo vietos" sąvoką, apibrėžiančią erdves, kuriose renkasi minia – tai trumpalaikis, dažnai spontaniškai susiformavęs žmonių sambūris[28].

Taigi nors laiko aspektas masinių šaudynių apibrėžime galėtų būti interpretuojamas lanksčiai (nes nepakanka empirinių duomenų, patvirtinančių esminę įvykio trukmės reikšmę), vietos kriterijus išlieka itin svarbus. Masinės šaudynės turėtų būti siejamos su masinio susibūrimo vietomis, kadangi būtent tokiose erdvėse šaulio veiksmai gali būti nukreipti į kuo daugiau aukų. Tokia intencija, žyminti aiškią šaulio tyčią, yra vienas esminių šio nusikaltimo požymių.

1.3. Šaulio, įvykdžiusio masines šaudynes, apibrėžimas ir charakteristika

Galiausiai siekiant visapusiškai apibrėžti masinių šaudynių reiškinį, būtina tiksliai įvardyti ir šaulio sąvoką. Jungtinėse Amerikos Valstijose teisėsaugos institucijos remiasi aktyvaus šaulio (angl. *active shooter*) apibrėžtimi, kurią pateikia JAV vidaus saugumo departamentas: tai asmuo, aktyviai vykdantis veiksmus, siekdamas nužudyti ar sužaloti žmones uždaroje ir apgyvendintoje teritorijoje, dažniausiai naudojantis šaunamąjį (-uosius) ginklą (-us), ir neturintis aiškaus aukų pasirinkimo modelio ar metodo[29].

Svarbu akcentuoti, kad pagrindinė šio apibrėžimo šaulio intencija – nužudyti

28 Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Minia", žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://www.vle.lt/straipsnis/minia/.

29 U. S. Department of Homeland Security, „Active Shooter: How to Respond", 2008. https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/active_shooter_booklet.pdf.

ar sužaloti žmones. Tai yra galutinis tikslas, o ne priemonė siekti kitų motyvų: materialinės naudos, keršto konkrečiam asmeniui ar ideologinio tikslo. Aukštesnio tikslo trūkumas yra vienas iš kertinių elementų, padedančių atskirti masines šaudynes nuo kitų smurtinių nusikalstamų veikų, pavyzdžiui, teroristinių atakų ar su nusikalstamais susivienijimais susijusių veikų.

Vis dėlto ir ši sąvoka turi trūkumų. Vienas pagrindinių – prieštaravimas FBI taikomai masinio susibūrimo vietos definicijai, kurioje, be uždarų erdvių, taip pat įtraukiamos ir atviros viešos vietos (angl. *open spaces*)[30]. Taip šaulys nebūtinai veikia „uždaroje ir apgyvendintoje teritorijoje“, o tai kelia klausimų, ar apibrėžimo taikymas yra universalus ir pritaikomas įvairioms masinių šaudynių situacijoms.

Masinių šaudynių (aktyvaus) šaulio sąvoka neturėtų tapti kliūtimi vieningai masinių šaudynių sąvokai. Ji turėtų atliepti ir papildyti masinių šaudynių sampratą, kartu tapti profiliavimo ir kitų tyrimų pagrindu.

2. Masinių šaudynių sampratos pritaikymas teisinėje sistemoje

Nors masinės šaudynės jau kurį laiką dažnėja ir Europoje, Lietuvos baudžiamojoje teisėje vis dar trūksta aiškaus, specializuoto šio reiškinio apibrėžimo. Teisės aktai neįtvirtina nei masinių šaudynių sąvokos, nei joms būdingų požymių, todėl šie nusikaltimai šiuo metu kvalifikuojami pagal bendrąsias žmogžudystės ar teroro aktų normas pagal konkrečias aplinkybes. Tačiau toks formalus požiūris neatskleidžia visapusiško šių veikų pobūdžio ir jų daromos žalos masto.

Masinės šaudynės, kaip jau aptarta, pasižymi išskirtiniais kvalifikaciniais požymiais: jos dažniausiai padaromos masinio susibūrimo vietose, šaulys veikia vienas, motyvuotas ne tiek racionaliais ar ideologiniais tikslais, kiek noru sukelti maksimalų aukų skaičių. Toks elgesys išsiskiria tiek subjektyviaisiais, tiek objektyviaisiais požymiais, o jų ignoravimas teisėje sukuria precedentą, kuris gali

30 Federal Bureau of Investigation, „Active Shooter Incidents in the United States in 2023“, https://www.fbi.gov/file-repository/2023-active-shooter-report-062124.pdf/view.

tapti pagrindiniu iššūkiu ateityje sprendžiant tokias bylas. Kadangi nėra aiškaus apibrėžimo, sunku šį reiškinį atskirti nuo kitų nusikaltimų (nužudymo ar teroro akto), o tai riboja tiek baudžiamosios teisenos tikslumą, tiek prevencinių priemonių taikymą.

2.1. Masinių šaudynių diferenciacija LR baudžiamojo kodekso kontekste

Analizuojant masinių šaudynių fenomeną kriminalinės teisės kontekste, būtina jį atriboti nuo kitų nusikalstamų veikų, bet ir suformuluoti savarankišką teisinę sampratą, kuri užtikrintų adekvačią baudžiamąją atsakomybę pagal reiškinio specifiką, žiaurumą ir grėsmę visuomenei.

2.1.1. Masinių šaudynių ir teroro akto diferenciacija

Pirmiausia vertėtų apžvelgti masinių šaudynių sąsajas su BK 250 str. 4 d. numatyto teroro akto kvalifikacija. Pagal minėtą normą teroristiniais tikslais vieno ar kelių asmenų nužudymas laikomas teroro aktu, už kurį taikoma viena griežčiausių sankcijų – laisvės atėmimas nuo aštuonerių iki dvidešimties metų arba iki gyvos galvos. Esminis šio nusikaltimo požymis – tyčia, kurią sudaro siekis įbauginti visuomenę ar jos dalį ir taip neteisėtai paveikti valstybės ar tarptautinės organizacijos veiksmus arba destabilizuoti svarbiausius valstybės struktūrinius pagrindus. Kitaip tariant, tai yra instrumentinis smurtas, kuriuo siekiama politinių, ideologinių ar kitokių aukštesnių tikslų.

Masinės šaudynės, kaip reiškinys, nors ir pasižymi panašiu išoriniu veikimo pobūdžiu (sistemingu kelių ar daugiau žmonių nužudymu), iš esmės skiriasi motyvacija. Dažnai šaulio veiksmus lemia ekspresinė tyčia, kurios pagrindinis turinys yra pats gyvybės atėmimo veiksmas. Kitaip tariant, šaulys nesiekia paveikti politinių ar visuomeninių struktūrų, bet veikia dėl asmeninių impulsų – psichologinio nestabilumo, neapykantos tam tikrai socialinei grupei, keršto ar savižudybės siekio per publikos dėmesį. Ši aplinkybė buvo išryškinta ir FTB elgesio

analizės padalinio ataskaitoje dėl 2017 m. Las Vegaso šaudynių, kurioje konstatuota, kad šaulio veiksmų motyvacija nebuvo susijusi su politiniu ar ideologiniu tikslu[31].

Todėl nors kai kurios masinės šaudynės gali turėti terorizmui artimų bruožų, jas kvalifikuoti kaip teroro aktą galima tik tuo atveju, kai įrodytas konkretus, specialus tikslas – visuomenės įbauginimas ar valstybės destabilizavimas. Kitais atvejais, kai tokio tikslo nėra, o motyvacija slypi individualiuose, intrapsichiniuose ar sociopatiniuose veiksniuose, masinės šaudynės turi būti traktuojamos kaip savarankiška nusikalstama veika, kuriai reikia atskiros teisinės analizės ir savito reglamentavimo.

Tačiau formuluojant teisinę masinių šaudynių sampratą pravartu pasitelkti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso[32] (BK) 250 str. pateiktą teroro akto apibrėžimą kaip orientacinį modelį. Nors masinės šaudynės skiriasi nuo teroristinių nusikaltimų tikslų prasme, abu reiškiniai pasižymi išankstiniu planavimu ir pasirengimu. Tyrimai rodo, kad net 77 proc. aktyvių šaulių išpuoliui ruošėsi savaitę ar ilgiau[33], todėl pasiruošimo veiksmai turėtų būti reikšminga analizės ir galimos kriminalizacijos dalis. Pagal tai masines šaudynes galima būtų traktuoti kaip tęstinį procesą, kurio pavojingumas pasireiškia dar prieš fizinį smurto veiksmą.

Panašiai kaip BK 250 str. įtvirtintas platus teroro akto veikų sąrašas, apimantis ne tik smurtinius veiksmus, bet ir ginkluotės įgijimą, laikymą ar gabenimą teroristiniais tikslais, analogiškas modelis galėtų būti pritaikytas ir masinių šaudynių kontekste. Kadangi dauguma aktyviųjų šaulių ginklus, kuriais įvykdė išpuolius,

31 Federal Bureau of Investigation, *supra note,* 27.

32 „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741.

33 James Silver, Andre Simons, J. and Sarah Craun, *Pre-Attack Behaviors of Active Shooters in the United States, 2000–2013* (U. S. Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, June 2018). https://www.fbi.gov/file-repository/pre-attack-behaviors-of-active-shooters-in-us-2000-2013.pdf/view.

įsigijo teisėtai[34], teisės aktų lygmeniu galima svarstyti apie pavojingų elgsenų kriminalizavimą dar iki realaus smurto akto, kad būtų užtikrinti prevencija ir operatyvus reagavimas.

2.1.2. Masinių šaudynių ir nužudymo kvalifikuojančiomis aplinkybėmis diferenciacija

Masinės šaudynės, jei nenustatoma teroristinių tikslų, iš pirmo žvilgsnio atitinka Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso[35] 129 str. 2 d. 5 p. numatytą nužudymo kvalifikaciją, kai nužudomi du ar daugiau žmonių. Ši norma nustato tiek objektyvųjį (aukų skaičių), tiek subjektyvųjį (tiesioginė tyčia atimti gyvybę) požymius, kurie būdingi ir masinėms šaudynėms. Vis dėlto BK 129 str. 2 d. 5 p. reglamentuoja veiką kaip pavienį, nors ir sunkų, nužudymo atvejį, nesuteikdama galimybės įvertinti masiškumo keliamos grėsmės visuomeninei tvarkai ir saugumui.

Masinėms šaudynėms būdingas papildomas esminis požymis – masiškumas, kuris apima ne tik nukentėjusiųjų skaičių, bet ir veikos poveikį viešajai tvarkai, visuomenės sąmonei. Masinėse šaudynėse žudomi atsitiktiniai asmenys – anoniminiai, neturintys asmeninio ryšio su kaltininku, susirinkę į tam tikrą socialinės funkcijos erdvę. Taigi masiškumas čia reiškiasi ne tik aukų skaičiumi, bet ir simboliniu, socialiniu veikos krūviais – masinių šaudynių objektu tampa ne tik aukos, bet ir bendruomenės, kuriose jos įvyko[36].

Todėl analizuojant masines šaudynes vien tik remtis BK 129 str. 2 d. 5 p. nepakaktų, nes neaprėpia šio reiškinio kompleksiškumo. Reikia papildomos kvalifikacijos, kurioje būtų atsižvelgiama į visuomeninį rezonansą ir žalą visuomenei bei viešajam saugumui, kuri viršija individualaus nužudymo ribas. Tik tinkamai

34 Silver, Simons, and Craun, *supra note*, 33.

35 „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741.

36 Peterson et al., *supra note,* 7.

diferencijavus šį reiškinį nuo kvalifikuoto nužudymo galima užtikrinti adekvatų baudžiamąjį procesą, poveikio priemones ir prevenciją.

Apibendrinant galima teigti, kad inkriminuojant masines šaudynes kaip teroro aktą būtina įrodyti specifinius teroristinius tikslus – siekį įbauginti visuomenę, paveikti valstybines ar tarptautines institucijas ar destabilizuoti esminius valstybės darinius. Vis dėlto praktikoje tokie tikslai dažnai lieka neįrodyti dėl subjektyvių neaiškių motyvų ar įrodymų stokos. Tokiais atvejais masinės šaudynės kvalifikuojamos kaip nužudymas, numatytas BK 129 str. 2 d. 5 p. (nužudymas dviejų ar daugiau žmonių), tai leidžia veiką traktuoti per bendresnę žmogžudystės kategoriją. Visgi toks kvalifikavimas neatskleidžia visapusiško nusikaltimo pavojaus visuomenei ir neužtikrina proporcingo teisinio vertinimo. Masinių šaudynių mastas, aukų skaičius, atsitiktiniai taikiniai ir poveikis viešajam saugumui suponuoja atskiro, šį reiškinį atliepiančio teisinio reguliavimo, kuris leistų tinkamai reaguoti į grėsmes ir efektyviau įgyvendinti prevencijos priemones, poreikį.

2.2. Masinių šaudynių sudėties analizė

Prieš įtvirtinant masinių šaudynių sampratą Baudžiamajame kodekse pirmiausia reikia apžvelgti šios veikos sudėtį, atkreipiant dėmesį į tuos sudėties elementus, kurie išskiria šią veiką iš kitų.

Vertinant, į kurį objektą pirmiausia kėsinamasi masinėse šaudynėse, svarbu išskirti du lygiagrečius aspektus: individualų (konkretaus asmens gyvybė) ir kolektyvinį (visuomenės saugumas). Nors formaliai kiekviena gyvybės atėmimo veika kėsinasi į konkretaus asmens konstitucinę teisę į gyvybę, masinių šaudynių kontekste šis elementas negali būti traktuojamas kaip vienintelis ar net pagrindinis. Veika pasižymi masiškumu, atsitiktinėmis aukomis ir tyčiniu poveikiu viešajai erdvei, todėl jos pavojingumas pasireiškia būtent poveikiu visuomenės saugumui, socialinei tvarkai ir valstybės gebėjimui užtikrinti tvarką.

Nors žmogaus gyvybė neabejotinai lieka svarbiausiu individualiu objektu, dėl

to masinių šaudynių atveju būtent visuomenės saugumas tampa centriniu bendrosios teisinės gynybos taikiniu. Tai esminis skirtumas nuo nužudymo, kuris dažniausiai neturi reikšmingo ilgalaikio poveikio visuomeninei tvarkai. Todėl teisinis šios veikos objekto kvalifikavimas turėtų atspindėti ir dėl jos kylančią grėsmę visuomenės ramybei ir kolektyviniam saugumui.

Formuluojant objektyviąją masinių šaudynių veikos pusę pirmiausia verta prisiminti jau aptartą vietos apibrėžimą (masinio susibūrimo vieta). Būtent šis elementas lemia specifinį pavojų, kuris kyla kolektyviniam saugumui ir tampa tiesioginiu, priežastiniu ryšiu susijusiu veikos padariniu. Taip pabrėžiamas ne tik individualus, bet ir visuomeninis šios nusikalstamos veikos pavojingumas.

Svarbus aspektas yra ir veikos padarymo priemonės. Dažniausiai pasitelkiami šaunamieji ginklai, kurie Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatyme apibrėžiami kaip įrenginiai ar daiktai, sukonstruoti ar pritaikyti kaip ginklai, iš kurių varomąja jėga gali būti paleistas sviedinys arba kenksmingos medžiagos, skirti taikiniui per nuotolį paveikti[37]. Tačiau masinėse šaudynėse neapribojama tik šaunamaisiais ginklais, kaip rodo, pavyzdžiui, 2011 m. išpuolis Norvegijoje, tokie veiksmai gali būti vykdomi ir pasitelkiant sprogmenis[38]. Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatyme sprogmenys apibrėžiami kaip sprogstamosios medžiagos, sprogdinimo priemonės ir įtaisai, kuriuos Jungtinės Tautos klasifikuoja kaip pavojingas prekes[39].

Subjektas, kaip ir daugelyje sunkių nusikaltimų, yra fizinis, pakaltinamas, baudžiamajai atsakomybei nustatyto amžiaus sulaukęs asmuo (BK 13, 17 str.) [40]. Vis dėlto esminis skirtumas tarp masinių šaudynių ir įprasto nužudymo

37 „Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2002-02-06, Nr. 13-467.

38 *Eksplosjonen i Oslo sentrum 22. juli 2011*. Jordskjelv.no. Archyvuota 2012 m. kovo 28 d. Internet Archive, žiūrėta 2025 m. balandžio 13 d. https://web.archive.org/web/20120328060125/http://www.jordskjelv.no/cgi-bin/showpage.cgi?type=siste&id=1311425084.

39 „Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymas“ (suvestinė redakcija nuo 2023-04-01), Valstybės žinios, 2003-02-19, Nr. 17-701.

40 „Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741.

– dažniausiai neegzistuojantis tiesioginis aukos ir kaltininko ryšys. Aukos dažniausiai pasirenkamos atsitiktinai ar dėl to, kad jos yra tam tikroje viešojoje erdvėje, o ne dėl asmeninių motyvų.

Kalbant apie subjektinę pusę, būtina akcentuoti tyčią. Masinės šaudynės yra tyčiniai nusikaltimai, veika visada pasireiškia veikimu arba bandymu veikti. Tačiau čia išsiskiria specifinis tyčios pobūdis – pati veikla ir jos atlikimas tampa subjekto tikslu. Tai reiškia, kad nėra aukštesnio tikslo, pvz., keršto, finansinės naudos ar ideologinės prievartos, veiksmas atliekamas dėl paties žudymo fakto. Toks tyčios ekspresyvumas daro veiką išskirtinai pavojingą ne tik konkrečioms aukoms, bet ir visuomenei.

Taigi masinės šaudynės, kaip itin pavojinga nusikalstama veika, išsiskiria kompleksine teisine sudėtimi, kurioje atsispindi ne tik individualus, bet ir visuomeninis pavojus. Todėl jas privalu atskirai vertinti ne tik kriminalistiniu, bet ir baudžiamosios teisės lygmenimis pagal jų daugiasluoksnį poveikį tiek individualiai aukai, tiek visai visuomenei.

Išvados

Masinių šaudynių fenomenas, nors dažnai aptariamas viešojoje erdvėje, iki šiol išlieka neapibrėžtas moksliniu ir teisiniu požiūriais. Bandymai sukurti universalią sąvoką dažnai remiasi vienpusiškais kriterijais, dažniausiai kiekybiniais, pavyzdžiui, aukų skaičiumi. Vis dėlto toks formalistinis požiūris iškreipia statistinius duomenis ir visuomenės suvokimą apie tikrąją grėsmę. Pirma, aukų skaičiaus kriterijaus, nors patogaus skaičiuojant ir klasifikuojant įvykius, nepakanka, nes teoriniai aukos apibrėžimai dažnai neatsispindi praktikoje. Antra, šaudynių motyvacijos ir aukų pasirinkimo analizė rodo, kad būtina diferencijuoti masines šaudynes ir kitus daugiaaukius nusikaltimus. Priešingu atveju rizikuojama masines šaudynes paversti neapibrėžta „šešėline kategorija“, kuri ne tik nepadeda analizuoti šių nusikaltimų, bet ir trukdo kurti kryptingą prevenciją.

Taigi tiek šiuolaikinėje kriminologijoje ir kriminalistikoje, tiek ir teisėkūroje būtina pereiti nuo formalių, statistinių apibrėžimų prie dinamiškesnio, kontekstinio požiūrio, kuris apimtų ne tik statistinius parametrus, bet ir psichologines, sociopolitines aplinkybes. Masinės šaudynės – tai ne vien „nužudymų skaičius“, bet ir reiškinys, turintis gilų socialinį poveikį ir reikšmę visuomeniniam, moraliniam ir viešojo saugumo kontekstams.

Teisiniame kontekste masinės šaudynės išsiskiria pavojingumu ir poveikiu visuomenei, todėl jos negali būti vertinamos per kriminalizuotus nusikaltimus kaip nužudymas ar teroro aktas. Joms išskirtinai būdinga ne tik fizinė žala, bet ir sisteminis kolektyvinio saugumo pažeidimas.

Objektyvioji pusė išryškėja per pasirinktą vietą (masinio susibūrimo vietos), naudojamas priemones (šaunamieji ginklai, sprogmenys) ir didelį pavojų visuomenei. Subjektyvioji pasižymi išskirtine tyčia – nusikaltimas daromas kaip tikslas savaime.

Todėl vien nužudymo ar teroro akto kvalifikacijos nepakanka, nes iki galo neapima nei padarytos žalos masto, nei veikos motyvų. Siekiant veiksmingos teisinės reakcijos ir prevencijos, tikslinga įtvirtinti savarankišką masinių šaudynių teisės normą.

Rekomendacijos ir pasiūlymai

Atsižvelgiant į atliktą masinių šaudynių analizę Lietuvos ir tarptautiniame teisiniame ir moksliniame kontekstuose, pateikiamos dvi rekomendacijos.

1) Į Baudžiamąjį kodeksą įtraukti atskirą masinių šaudynių straipsnį

Kaip minėta, šiuo metu Lietuvos baudžiamasis kodeksas neturi atskiro straipsnio, kuris kvalifikuotų masines šaudynes. Tokia veika tikriausiai būtų kvalifikuojama kaip nužudymas kvalifikuojančiomis aplinkybėmis. Visgi toks kvalifikavimas neleidžia suprasti subjektyviosios nusikaltimo pusės, nes masinių šaudynių fenomenas pasižymi išskirtinėmis subjektyviosiomis ypatybėmis: nuo kaltininko

psichologinės motyvacijos ir veikimo modelių iki nusikaltimo vykdymo konteksto.

Siūloma į Baudžiamąjį kodeksą įtraukti atskirą straipsnį, kuriame būtų apibrėžta masinių šaudynių samprata kaip savarankiška, kvalifikuota smurtinė veika, išskiriant ją iš terorizmo ir nužudymo. Tokia norminė diferenciacija:

- tiksliau kvalifikuotų nusikalstamą veiką;
- efektyviau planuotų ikiteisminį tyrimą pagal aiškiai išskirtus požymius;
- palengvintų teismų darbą sprendžiant dėl subjektyviojo tyčios pobūdžio, kuris masinių šaudynių atveju dažnai skiriasi nuo tyčios, būdingos, pavyzdžiui, teroro aktams ar įprastiems nužudymams (pvz., šaudytojas veikia ne pagal politinius, o psichologinius ar socialinės atskirties motyvus);
- formuotų nuoseklesnę teismų praktiką, suteiktų daugiau teisinio aiškumo tiek teisėsaugai, tiek visuomenei ir būtų užtikrinamas teisės viršenybės principas.

Rekomenduojama jurisprudencijos tikslais masines šaudynes apibrėžti kaip tyčinį daugeto atsitiktinai pasirinktų asmenų nužudymą masinio susirinkimo vietoje panaudojant šaunamuosius ginklus ar sprogstamuosius įtaisus ir nesiekiant įgyvendinti teroristinius tikslus, materialinės ar kitos naudos.

2) Harmonizuoti tarptautinę masinių šaudynių sąvoką

Antra rekomendacija skirta tarptautinio lygmens veiksmams. Šiuo metu egzistuoja daugybė skirtingų masinių šaudynių apibrėžimų pagal institucijas, tyrimo metodus ar duomenų rinkimo tikslus (pvz., ALERRT, FBI, „Everytown“, „Gun Violence Archive“, Stanford ir kt.). Dėl apibrėžčių įvairovės kyla ne tik akademinių tyrimų, bet ir praktinių problemų, nes sunkiau koordinuoti tarptautinius tyrimus, palyginti duomenis ir kurti bendras prevencijos strategijas.

Todėl rekomenduojama inicijuoti procesą, kuriuo tarptautiniu mastu būtų harmonizuoti masinių šaudynių samprata ir kriterijai. Šiam tikslui būtinas kompleksinis įvairių institucijų ir ekspertų – tarptautinių ir nacionalinių teisėsaugos

institucijų (pvz., Europolo, Interpolo, FBI ir kt.), tarptautinių politikos formuotojų ir kriminalistikos, kriminologijos, teisės ir psichologijos mokslininkų – bendradarbiavimas.

Tai sudarytų sąlygas efektyvesniam duomenų mainų mechanizmui ir nusikaltimų stebėsenai tarptautiniu mastu. Taip pat sukurtų bendrą masinių šaudynių tyrimų standartą, pažangesnes tyrimo ir prevencijos metodikas ir būtų lengviau palyginti mokslinius tyrimus.

Rekomenduojama kuriant tarptautinę mokslinę masinių šaudynių sampratą įvertinti šiuos kriterijus, išskiriančius masines šaudynes iš kitų nusikaltimų:

1. atsitiktines aukas;
2. masinio susibūrimo vietos pasirinkimą;
3. teroristinių, materialinių tikslų trūkumą;
4. aukų masiškumą kaip pagrindinę veikos tyčią.

MASS SHOOTING: DEFINITION AND QUALIFICATION OF THE CONCEPT

Jonė Ostrauskaitė

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. The article examines the problem of the legal definition of mass shootings and the need to distinguish this phenomenon from other criminal acts, such as murder or an act of terrorism. Taking into account the international case law and criminological literature of recent years, the concepts of victims, place, motivation, this article tries to define mass shootings are analyzed. The article reviews certain aspects of the criminological concept of mass shootings that complicate the compilation of mass shooting statistics. It is discussed why current legal acts are not sufficient to properly assess crimes of this type, and why their legal differentiation is necessary. Based on specific cases, for example, the 2017 Las Vegas shooting, a separate concept of "mass gathering place" and a new approach to the shooter's intent are proposed, which is not focused on ideological or political goals, but on the act of taking life itself and the number of victims. This study seeks to substantiate that mass shootings should be considered an independent criminal act, which, due to its social threat and specific characteristics, requires separate legal regulation and further scientific research.

Keywords: mass shooting, active shooter, mass shooting victim, mass gathering place.